

PHÒNG CHỐNG THAM NHŨNG

Kết quả chưa được như mong muốn

LTS: Cuộc đấu tranh phòng và chống tham nhũng ở quốc gia nào, ở giai đoạn nào cũng đều cam go, khó khăn. Ở Việt Nam cũng vậy. Mặc dù chúng ta đã có Luật Phòng chống tham nhũng, có cơ quan chỉ đạo do Thủ tướng đứng đầu, và sự ủng hộ của người dân nhưng so với yêu cầu đặt ra thì kết quả vẫn chưa được như mong muốn.

Chuyên đề số này xin bàn về phòng chống tham nhũng, nhằm góp thêm tiếng nói vào cuộc đấu tranh chung này.

MINH KHUÊ

Nhìn từ phía nước ngoài

Trước thềm Hội nghị nhóm các nhà tài trợ (CG) 2008 chúng ta đã có cuộc đối thoại về phòng chống tham nhũng với nhóm tư vấn các nhà tài trợ. Các đối tác quốc tế đã có nhiều ý kiến thẳng thắn.

Đại sứ Thụy Điển, Rolf Bergman, cho rằng một chiến lược phòng chống tham nhũng hiệu quả phải tính đến khả năng sẽ có những người trong cuộc không muốn chống, thậm chí sẽ tìm cách phá hoại những nỗ lực chống tham nhũng, để bảo vệ lợi ích mà họ mong đợi. Vì thế, Chính phủ và Nhà nước cần có sự ủng hộ mạnh mẽ của nhiều thành phần trong xã hội, các tổ chức dân sự, báo chí và nhiều thành phần khác.

Theo ông Rolf Bergman, các đối tác, tổ chức nước ngoài chỉ giúp Việt Nam nâng cao năng lực quản trị nếu tính công khai, minh bạch trong quá trình quản trị và phòng chống tham nhũng đi theo hướng đạt đến kết quả.

Trong khuôn khổ dự án "Phòng

chống tham nhũng - đánh giá hiện trạng và xây dựng năng lực cho các tổ chức xã hội dân sự và cộng đồng nông thôn”, Đại sứ quán Phần Lan tại Hà Nội và Trung tâm nghiên cứu phát triển cộng đồng đã khảo sát trên địa bàn 9 tỉnh và đến một nhận định ban đầu: sự hạn chế của Luật Phòng chống tham nhũng (PCTN) bắt nguồn từ việc tổ chức theo phong trào, lúc đầu mạnh, sau yếu dần, kém hiệu quả, quá trình tổ chức triển khai chủ yếu dựa vào quyền lực (Đảng ủy, chính quyền các cấp) và ít dựa vào người dân, còn người dân cũng chưa thật sự quan tâm đến luật vì cho rằng việc phòng chống tham nhũng khó có thể thực thi hiệu quả.

Trước đó, Thanh tra Chính phủ và Văn phòng Ban chỉ đạo Trung ương về phòng chống tham nhũng đã phối hợp với Đại sứ quán Thụy Điển tổ chức Hội thảo quốc tế về Chiến lược Quốc gia phòng chống tham nhũng đến năm 2020.

Ông James Anderson, Chuyên gia cao cấp về quản trị của Ngân hàng Thế giới (WB) đánh giá cao việc Việt Nam đã đưa vào Dự thảo Chiến lược các yếu tố như tính minh bạch và sự tham gia của xã hội, cũng như các vấn đề liên quan đến trách nhiệm giải trình, theo dõi, giám sát, đo lường được sự tiến triển của các bên tham gia vào công tác phòng chống tham nhũng. Theo ông Anderson, đây là một trong những vấn đề hữu ích của Chiến lược.

Còn Cố vấn Cao cấp của Tổ chức Minh bạch quốc tế, ông Peter Rooke cho rằng, Dự thảo Chiến lược cần tập trung vào việc thực thi Luật Phòng chống tham nhũng; Xác định ưu tiên

cho việc thiết lập hệ thống khai báo tài sản; Không lơ là những biểu hiện của tham nhũng ở khu vực tư nhân và cần có một nghiên cứu định hướng chính sách về tham nhũng tại Việt Nam. Đặc biệt, cần chú trọng tăng cường vai trò giám sát của xã hội dân sự và thông tin đại chúng, nhấn mạnh hơn nữa yếu tố này trong giáo dục và nâng cao nhận thức, cả trong trường học và ngoài xã hội.

Công bố mới đây của Tổ chức Minh bạch quốc tế cho thấy, năm 2008, Việt Nam đã có tiến bộ trong việc cải thiện điểm số và thứ hạng của Chỉ số Nhận

thức tham nhũng (CPI) so với năm 2007. Điểm của Việt Nam là 2,7/10 và thứ hạng của Việt Nam là 127/180 nước được khảo sát. Tuy chưa bằng Indonesia, Philippines, Campuchia, Thái Lan, Malaysia hay Singapore, nhưng những con số trên đã cho thấy những nỗ lực của Chính phủ Việt Nam trong công cuộc phòng chống tham nhũng.

Quốc hội quan tâm đặc biệt

Công tác phòng chống tham nhũng lãng phí luôn là mối quan tâm của Quốc hội, của các vị đại biểu mang theo tâm tư, ý chí của cử tri cả nước. Tại kỳ

họp thứ 4 Quốc hội khoá XII mới đây, nhiều đại biểu cũng bày tỏ mối quan ngại và chia sẻ thẳng thắn khi thảo luận.

Đại biểu Nguyễn Tấn Tuân (Khánh Hòa) đã đề cập ngay hành vi mà ông đánh giá "rất nguy hại" là tham nhũng chính sách. Ông Tuân nói: "Việc lợi dụng sơ hở trong một số chính sách của Nhà nước để làm lợi bất chính cho một nhóm người, hay còn gọi là tham nhũng chính sách, đang làm giảm sút niềm tin của người dân đối với pháp luật của Nhà nước... Từ nhận dạng hành vi tham nhũng như trên, tôi đề nghị Chính phủ cần khẩn trương hoàn thiện các cơ chế chính sách theo hướng rõ ràng, công khai, minh bạch, để không còn những kẽ hở cho kẻ xấu lợi dụng".

Đại biểu Nguyễn Bá Thuyền (Lâm Đồng) cho rằng trong năm qua chỉ phát hiện 379 vụ việc tham nhũng là ít, chưa phản ánh hết thực tế tình hình tham nhũng đang diễn ra. "Người dân lo lắng

về tình hình tham nhũng, trong khi với số vụ như báo cáo thì mỗi tỉnh năm qua chỉ 6-7 vụ.

Tiếp nữa, cử tri cũng có nói rằng con mèo ăn miếng mỡ thì chúng ta bóp chết ngay, nhưng con cọp bắt con heo thì các ông bắt được bao nhiêu, thậm chí có ông khi thấy cọp còn sợ. Đây là một trong những hình tượng mà nhân dân đưa ra, tôi cho rằng cũng có những điểm chúng ta cần phải nghiên cứu, tức là cái nhỏ mình phát hiện nhưng những cái lớn thì mình chưa làm được bao nhiêu" - ông Thuyền nói.

Đại biểu Lê Thị Thu Ba (Chủ nhiệm Ủy ban Tư pháp) nhận xét, mặc dù trong năm qua công tác chống tham nhũng đã được đẩy mạnh, nhưng nhìn chung việc phát hiện và xử lý còn chậm và hạn chế... Tình trạng này cần phải được phân tích, làm rõ nguyên nhân về nhiều mặt như việc tổ chức thực hiện, năng lực và trách nhiệm cán bộ, việc chấp hành pháp luật trong hoạt động tố tụng...

Bà Thu Ba cũng chỉ ra chín vấn đề mà Chính phủ cần quan tâm chỉ đạo trong thời gian tới, trong đó có việc kê khai tài sản, thu nhập chưa đáp ứng yêu cầu.

Đại biểu Nguyễn Ngọc Minh (Ninh Thuận) thì cho rằng, việc trong cuộc họp nói một đường, ra ngoài lại nói khác là hiện tượng khá phổ biến hiện nay. Bên cạnh đó còn hiện tượng chạy chức, chạy quyền, đặc quyền, đặc lợi của một bộ phận cán bộ, công chức.

Các hiện tượng này tạo ra lực cản ghê gớm bao che cho tham nhũng, làm giảm động lực đấu tranh phòng chống tham nhũng, đó là nguyên nhân làm vô hiệu hóa cơ chế tự phát hiện các vụ tham nhũng. Chỉ cần một thống kê thông thường cũng sẽ thấy hầu hết các vụ tham nhũng đều được phát hiện từ nhân tố bên ngoài, chủ yếu là báo chí. Các đối tượng chạy chức, chạy quyền là mầm mống, là bạn đường của tham nhũng.

Người trong cuộc

Một cơ quan có vai trò quan trọng trong đấu tranh phòng chống tham nhũng là Thanh tra Chính phủ. Tại Quốc hội, ông Trần Văn Truyền- Tổng thanh tra Chính phủ cho rằng, trong gần một năm qua, công tác PCTN tiếp tục có sự chuyển biến tích cực... Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về PCTN đã hoàn thiện hơn. Bộ máy chỉ đạo và các đơn vị chuyên trách chống tham nhũng ở trung ương đã ổn định tổ chức, hoạt động tích cực. Bộ máy chỉ đạo công tác PCTN ở địa phương tiếp tục được củng cố, kiện toàn, từng bước nâng cao hiệu quả hoạt động.

Tuy nhiên, tại cuộc thảo luận trước

thềm Hội nghị CG, ông Truyền cho rằng "Kết quả chống tham nhũng chưa được như mong muốn".

Phát biểu tại Hội thảo về Chiến lược, ông Mai Quốc Bình - Phó Tổng thanh tra Chính phủ cũng đồng quan điểm khi nhận định, trong những năm qua, mặc dù Việt Nam đã đề ra nhiều chủ trương, chính sách nhằm ngăn chặn, đẩy lùi tình trạng tham nhũng, góp phần xây dựng bộ máy nhà nước trong sạch, vững mạnh, giữ vững ổn định chính trị, phát triển kinh tế-xã hội, tuy nhiên đánh giá một cách nghiêm túc thì công tác phòng chống tham nhũng vẫn còn nhiều hạn chế, chưa đáp ứng yêu cầu, hiệu quả chưa cao. Tham nhũng vẫn còn nghiêm trọng, diễn biến phức tạp, đặc biệt trong quản lý, sử dụng đất đai, đầu tư xây dựng, cổ phần hoá doanh nghiệp Nhà nước, quản lý, sử dụng vốn, tài nguyên, khoáng sản, tài sản Nhà nước

Theo ông Mai Quốc Bình, một trong những nguyên nhân của nạn tham nhũng là Việt Nam còn thiếu cơ chế phù hợp trong việc tổ chức thực hiện các chủ trương, chính sách về phòng chống tham nhũng; thiếu một hệ thống giải pháp có tính chất căn bản, lâu dài, toàn diện, lộ trình cụ thể, hợp lý để thực hiện tốt các chủ trương, đường lối, chính sách hiện hành về phòng chống tham nhũng. Bên cạnh đó, một nguyên nhân không nhỏ góp phần gia tăng tham nhũng đó là đội ngũ cán bộ, công chức thiếu tính chuyên nghiệp, phẩm chất đạo đức của một bộ phận không nhỏ cán bộ, công chức bị xuống cấp. ■